

GRBOVI OBITELJI BOLIS I MACUKAT

Arsen Duplančić

Dalmatinska heraldika još uvijek nije dovoljno istražena pa susret s nekim grbom na zgradi, umjetnini ili predmetu za svakodnevnu upotrebu često otvara problem kome je pripadao. Izvori koji nam pružaju neposredan odgovor na takva pitanja imaju zbog toga posebnu važnost. Njih nekoliko čuva se u arhivskoj zbirci splitskog Arheološkog muzeja, a odnose se na obitelji Bolis i Macukat.

Grb obitelji Bolis nalazi se u katastru koji je 1774. izradio mjernik Petar Kurir.¹ Štit grba podijeljen je na tri vodoravna polja. U gornjem, plave boje, nalaze se tri bijele osmerokrake zvijezde. Srednje polje je sivo (po načinu šrafiranja vjerojatno označava crnu boju), a dijeli ga dijagonalno položena plava greda. Ispod grede je bik bijele boje iznad čije glave je zlatna kruna. U donjem polju, boje cigle (po načinu šrafiranja vjerojatno označava crvenu) su tri stilizirana smeđa ljiljana. Iznad štita je siva kaciga s nakitom od raznobojnog perja. Sa stranâ štita je po jedna grana.

U Heyerovu grbovniku objavljena su dva sasvim različita grba obitelji Bolis² koje je D. S. Karaman precrtao u svoj zbornik splitskih grbova.³ Osim tih, Karaman donosi još jedan grb koji predstavlja sidro, a sa stranâ ima inicijale LB NP i dvije grančice.⁴ To, međutim, nije grb već pečat javnog notara Leandra Bolisa koji je djelovao u Splitu od 1798. do 1837. godine.⁵

U navedenom katastru popisane su i nacrtane⁶ zemlje na području

¹ Na koricama katastra je naslov: »Catastico Publico delle Terre di Publica regione, e speciale della Famiglia qn: Sig: Francesco Bolis«. Jedna bilješka na vrhu, po rukopisu također iz 18. st. je nečitljiva a don Frane Bulić je ispod nje zapisao »Dar Biblioteci Arheol. Muzeja od Dra Ljube Karamana 12/IX 1924«.

² C. G. F. Heyer von Rosenfeld, Wappenbuch des Königreichs, Dalmatien. Nürnberg 1871 (1873), str. 30, tabla 20.

³ D. S. Karaman, Il re d'armi di Spalato, tabla 31 — Muzej grada Splita.

⁴ Isto, tabla 2.

⁵ Njegovi spisi čuvaju se u Historijskom arhivu u Splitu (dalje HAS). Za pečat vidi npr. spis od 1. II 1802, sign. NS XX/2.

⁶ Zanimljiv je zapis mjernika Petra Kurira, na početku rukopisa, da je katastar izradio »colli Lummi della Geometria Pratica, metodo, e regole ch'in questo Territorio s'esercitano mediante l'uso degl'Istromenti Dioptrici«. Mjernik Mihovil Luposignoli 1726. navodi da se prilikom mjerenja površine šume Gajine kraj Kaštel Sućurca koristio Euklidovom metodom. V. Omašić, Povijest Kaštela od početka do kraja XVIII stoljeća, Split 1986, str. 278.

Splita i Trogira koje je mletačka vlast dodijelila Franji Bolisu. On se 1727. spominje kao blagajnik carinâ.⁷ Prilikom njegova vjenčanja s Apolonijom Bolognin, kćerkom majstora Giacinta, 24. VIII 1698. zabilježeno je da je sin pokojnog Leandra Bolisa iz Venecije.⁸ Franjo je umro u Splitu 21. II 1736. u dobi od 64 godine i pokopan u crkvi sv. Dominika, dok je Apolonija umrla 19. II 1733. u dobi od 60 godina i pokopana u istoj crkvi.⁹ Iz njihova braka potječe više djece od kojih je sin Leandro rođen 4. III 1703, a sin Petar 7. X 1714. godine.¹⁰ Leandro se već sa 16 godina oženio Helenom Diamantini zvanom Galopin¹¹ s kojom je imao niz djece. Umro je 27. II 1759. i pokopan u crkvi sv. Dominika kao i njegova supruga umrla 11. V 1775. godine.¹² Njegov brat Petar oženio se kasno, tj. 11. V 1758. i to Marijom Bigoni, udovicom Jerolima Della Costa.¹³ Niz godina bio je direktor splitske fiskalne komore, odnosno zakupnik desetine na području Splita.¹⁴ Spominje se i kao sindik franjevačkog samostana na Poljudu u Splitu.¹⁵ Umro je 8. IX 1787. i pokopan u grob u sredini kora splitske katedrale.¹⁶ Od crkvenih lica spominje se 1732. franjevac Franjo Bolis¹⁷ i kanonik Jakov koji je 1725. i 1726. bio kancelar splitske nadbiskupije.¹⁸

Prezime Bolis javlja se i u Obrovcu. Tu su braća Bolis 1735. otvorila tangariju,¹⁹ a 1794. plemić Antun je prokurator crkve sv. Josipa.²⁰ Sedamdesetih godina 18. st. Bartol Bolis je otvorio mastionicu u Skradinu.²¹ U popisu skradinskog plemstva iz 1802. spominje se Marijan Bolis, pokojnog Antuna, koji ima sina Antuna.²² Među spisima generalnog providura F. Grimanija nalazi se odluka, datirana u Zadru 30. IX

⁷ Historijski arhiv Zadar (dalje HAZ), arhiv stare splitske općine (dalje AS), kut. 618, svezak 981, sveščić IX, Stampa Fuina al taglio, str. 1. Godine 1701. dao je doprinos za obnovu orgulja splitske katedrale. I. Bošković, O orguljama splitske stolnice iz godine 1702, Sveta Cecilija, Zagreb XLVI/1976, br. 3, str. 75. Godine 1723. spominje se neki njegov dućan na splitskoj obali. D. Diana, Prilog prošlosti splitske obale, Kulturna baština 13, Split 1982, str. 68.

⁸ HAS splitske matice — knjiga vjenčanih (dalje MV) III, str. 130.

⁹ HAS, splitske matice — knjiga umrlih (MU), V, str. 36; V, str. 25r.

¹⁰ HAS, splitske matice — knjiga rođenih (MR) VII, str. 117 r; VIII, str. 183. Leandro je kršten kao Leonardo, a Petar kao Ivan Petar.

¹¹ HAZ, AS, kut. 618, svezak 981, sveščić VIII.

¹² HAS, MU V, str. 177; VI str. 19.

¹³ HAS, MU VI, str. 69.

¹⁴ HAZ, AS, kut. 620, svezak 981, sveščić XXIV, list 17, 47, 133. B. Stulli, Gospodarsko-društvene i političke prilike u Cetinskoj krajini sredinom 18. stoljeća, Zbornik Cetinske krajine I, Sinj 1979, str. 63.

¹⁵ HAZ, AS, kut. 618, svezak 981, sveščić VIII, list 11.

¹⁶ HAS, MU VI, str. 130.

¹⁷ A. Crnica, Naša Gospa od Zdravlja i njezina slava, Šibenik 1939, str. 78.

¹⁸ V. Omašić, o. c. (6), str. 276. U knjizi I. Ostojića, Metropolitanski kaptol u Splitu, Zagreb 1975, nema podataka o njemu, što znači da nije bio član splitskog kaptola. U periodu od 1722. do 1728. javlja se u splitskim knjigama rođenih kada krsti Leandrovu djecu.

¹⁹ Š. Peričić, Obrovac kao trgovište, Radovi Centra JAZU u Zadru 26, Zadar 1979, str. 218.

²⁰ C. F. Bianchi, Zara cristiana II, Zadar 1880, str. 299.

²¹ Š. Peričić, Dalmacija uoči pada Mletačke Repulike, Zagreb 1980, str. 106.

²² HAZ, spisi dvorskog komesara grofa P. Goess. fasc. — privileggi, filza II, 1803—1804, popis skradinskog plemstva, nepaginirano. Za ovaj, kao i za podatke prema bilj. 23 i 24, zahvaljujem mr. Miroslavu Graniću.

Grb obitelji Bolis u katastru iz 1774. g.

1756, kojom na mjesto umrlog kapetana Ivana Ražnjevića imenuje dotadašnjeg kapetana poručnika Antuna Bolisa regimente hrvatskih konjanika pukovnika konte Begne za kapetana te pukovnije. Na žalost nema podatka odakle je taj Bolis.²³ »Pred vel(om) crkvom u Ninu« bio je grb Josipa Bolisa iz Bergama:²⁴

1739
SEPOLTURA
ISEPPO BOLIS
DA BERGAMO ET
SVOI EREDI

U Italiji je jedna obitelj Bolis, koja je u Veneciju doselila iz Somasca, bila primljena u drugoj polovini 18. st. u plemićko vijeće Torcella.²⁵

Grb obitelji Macukat sačuvan je u tri varijante. Prva od njih prikazana je na velikom katastarskom planu zemalja u selima Broćanac, Prugovo i Muć Gornji, koje je mletačka vlast investiturom od 19. VII 1764. dodijelila pukovniku nadintendantu Stjepanu Macukatu. U sredini plana je okrugli medaljon, okružen vojničkim znamenjima, na čijem vrhu je lav sv. Marka s duždevom kapom (corno ducale) i raširenom trakom u pandžama. Štit grba, koji podržava jedan anđelčić, nalazi se u medaljonu. Dvije kose grede sivo-okere boje tvore rog i dijele štit crvene boje na tri polja. U desnom i lijevom su po jedna kula sivo-žute boje, a u srednjem, donjem polju gornji dio oklopa koji je modre boje. Iznad štita je modra kaciga s točenicom okružena crvenim plaštem, a iznad nje sivo-srebrna kula. Ispod grba je ruža vjetrova.

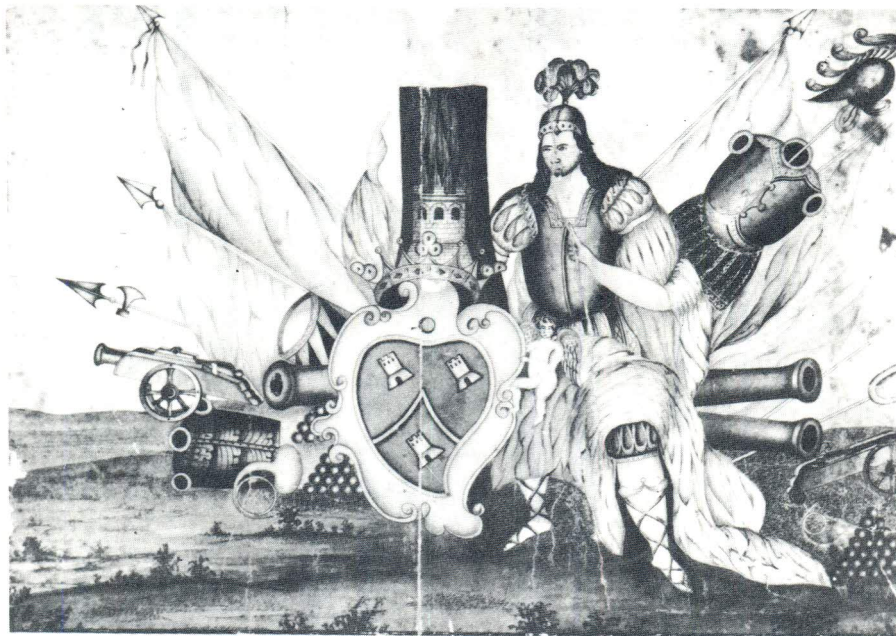
Druga varijanta grba nalazi se na podnožju rodoslovnog stabla obitelji koje je potvrđeno 1790. godine.²⁶ Dvije kose grede crvene boje dijele plavi štit grba tvoreći tzv. sniženi rog. U desnom i lijevom uglu su po jedna srebrna kula, dok je srednje, donje polje prazno. Štit se nalazi u zlatnom baroknom okviru iznad kojeg je zlatna kruna sa kulom srebrne boje. Okvir podržava jedan anđelčić. Još jedan takav grb datiran je 30. IV 1837. kada je njegovu vjerodostojnost potvrdio tadašnji direktor Arheološkog muzeja Josip Čobarnić. Boje grba su iste kao i na rodoslovlju iz 1790. godine.

²³ HAZ, spisi generalnog providura F. Grimanija (1754—1756), knj. III, fol. 231v—232r.

²⁴ Arhiv Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Zagrebu, ostavština M. Sabljara, putna bilježnica br. 5, str. 72.

²⁵ Bolletino araldico storico genealogico del Veneto, Venecija V/1906, br. 8, str. 63.

²⁶ Tekst rodoslovlja objavljen je pod naslovom »Albero genealogico della famiglia Mazzucato«, Bulletin di archeologia e storia dalmata XXIII, Split 1900, str. 2. očitka, a potvrda vjerodostojnosti u članku D. Berić, Život i književno djelo Splitsanina Petra Macukata, Anali Historijskog instituta JAZU u Dubrovniku III, Dubrovnik 1954, str. 433—434. Tu je Berić iznio i neke podatke o članovima obitelji.

Grb obitelji Macukat na katastarskom planu iz 1764. g.

Treća varijanta je nedatirana, ali očito potječe iz 19. stoljeća.²⁷ Od prethodno opisane razlikuje se po tome što u srednjem, donjem polju ima jednu kulu, dok su boje iste.

Karaman u svom rukopisu donosi nekoliko varijante grba ovdje navedene kao druga i treća i to s istim bojama.²⁸ U Heyerovu pak grbovniku nema grba Macukatovih, ali je zato grb obitelji Rubnić ili Knežević²⁹ isti kao onaj koji predstavlja treću varijantu obitelji Macukat.

Obitelj Macukat doselila se u Split iz Livna 1686. ili 1687. godine.³⁰ Neki njeni članovi posebno su se istakli u vojnoj službi. Johnsson piše da se u vrijeme opsade Sinja hrabrošću istakao Franjo, a braća Nikola i Jakov prilikom zauzimanja Knina, Herceg Novog i Narente. Jakov je poginuo u bici za Livno pobivši mnogo Turaka, među kojima i oružnika (siliftara) bosanskog paše. Nikola je vodio napad na Knin, otvorio gradska vrata i pustio mletačku vojsku da ude te postavio zastavu. Tu je zastavu dobio kao nagradu i ona se u obitelji nasljeđivala od oca na

²⁷ U donjem lijevom uglu Bulić je zapisao »Albero genealogico della famiglia Mazzucato / Dr Claudio Roić«, a na poledini »Dr Claudio Roić«.

²⁸ D. S. Karaman, o. c. (3), tabla 49.

²⁹ C. G. F. Heyer von Rosenfeld, o. c. (2), str. 76, tabla 47. Prema crtežu grba ove obitelji štit je crvene boje, a grede i kule su bijele boje. HAZ, spisi prve austrijske uprave, god. 1802, spisi vlade za Dalmaciju, kat. VII, svež. 167, N. 426, list 184. Za ovaj podatak također zahvaljujem M. Graniću.

³⁰ D. Berić o. c. (26), str. 435, J. W. S. Johansson, La peste de 1763 en Dalmatie, Isis, Bruges 1929, vol. XII n° 38, str. 277.

sina.³¹ U vrijeme turske opsade Sinja Nikola je svojim probojem uspio dva puta uvesti u grad pošiljku hrane i municije pa je zahvaljujući tome Sinj ostao u mljevačkim rukama.³²

Uz ime nadintendanta pukovnika Stjepana na rodoslovnom stablu piše da je zajedno s braćom 1768. bio primljen u plemstvo Omiša.³³ Taj podatak potvrđuje ovjereni prijepis zapisnikâ Malog i Velikog vijeća Omiša koji se također nalazi u splitskom Arheološkom muzeju. Iz njega se vidi da je Malo vijeće 5. XII 1768. razmatralo molbu braće Matije,³⁴

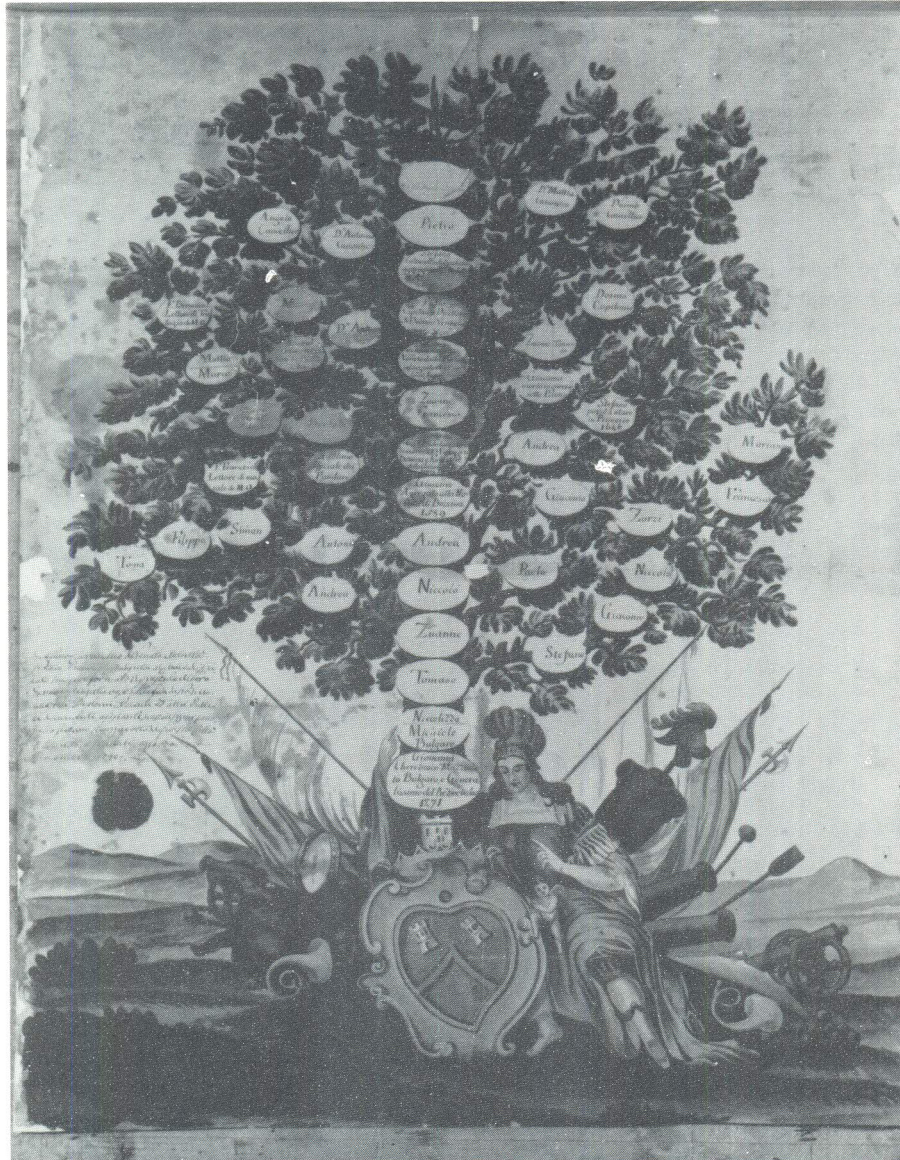
Grb obitelji Macukat iz 19. stoljeća

³¹ J. W. S. Johnsson, o. s. (30), str. 278.

³² Arhivska zbirka splitskog Arheološkog muzeja — nedatirana molba kanonika Macukata sindicima i inkvizitorima u Dalmaciji i Albaniji kojom moli da se poduzmu određene mjere protiv seljaka s područja Luga (na teritoriju Sinja) koji su se pobunili i odbijaju davati dominikal obitelji Macukat; pri tom se posebno ističe Juraj Jelinić.

³³ D. Berić, o. c. (26), str. 435.

³⁴ U zapisniku uz ime kanonika Matije stoji titula doktor. O njemu vidi I. Ostojić, o. c. (18), str. 195—196. U rodoslovlju objavljenom u »Bulletinu« (vidi bilj. 26) je don Antun kanonik označen kao sin pukovnika Stjepana, što nije točno. Već ga je Berić smatrao za sina Petra, odnosno brata Stjepana. Osim toga Stjepan je oženio 1770, a Antun se kao kanonik spominje 1763. godine. Vidi I. Ostojić, o. c. (18), str. 297.

Rodoslovno stablo s grbom obitelji Macukat iz 1790. g.

Stjepana, Dujma i Andela Macukata i da ju je prihvatilo, a isto je uradilo Veliko vijeće na sjednici 6. I 1769. s 24 glasa za i ni jednim protiv. Predstavnicima omiške općine, suci Ivan Dešković Furioso, Juraj Dešković Furioso i Marko Antun Marinović te prokuratoru Stjepan Marchielli i Ignacio Toma Dešković Furioso potpisali su 11. I 1769. svjedočanstvo o tom izboru i ovjerali općinskim pečatom što je potvrdio i Ivan Krstitelj Badoer providur Omiša. U oba zapisnika naknadno je uz prezime Macukat dodano Cherobosco, a taj dodatak nalazi se i uz ime prvog člana obitelji na rodoslovlju iz 1790. godine. U rodoslovlju iz 19. stoljeća javlja se oblik Cherobosso.

Pukovnik Stjepan rođen je u Splitu 21. X 1723. godine.³⁵ Nakon smrti pukovnika Jerolima Cambija preuzeo je 11. VI 1763. njegovu dužnost pukovnika splitskog okruga i područja Klisa,³⁶ a 1764. sudjeluje u suzbijanju kuge u Splitu.³⁷ U dokumentu o primanju u omiško plemstvo 1769. navodi se kao nadintendant Splita, Klisa i Poljica, dok se 1774. spominje kao zapovjednik splitskih Kaštela.³⁸ Godine 1780. zajedno s Ivanom Molerom posreduje u sporu seljaka Kambelovca i splitske bratovštine presvetog Sakramenta.³⁹ Početkom 1784. u vrijeme velike kuge, nalazi se na dužnosti nadintendanta splitskih predgrađa⁴⁰ i radi na suzbijanju zaraze, pa je zbog zasluga imenovan pukovnikom Sinja.⁴¹ Prilikom vjenčanja njegova sina Petra 12. VII 1792. spominje se kao vojni zapovjednik sinjskog teritorija (Tribuni Comitatus Cetine).⁴² Stjepan se 8. III 1770. oženio splitskom plemkinjom Anom Marijom Ivelio⁴³ s kojom je imao sina Petra rođenog 29. X 1770. godine.⁴⁴ Umro je u Splitu 27. XII 1813. i pokopan u crkvi sv. Dominika,⁴⁵ vjerojatno u obiteljsku grobnicu, budući da je tu bio pokopan i njegov otac Petar, poznat kao književnik.⁴⁶

³⁵ HAS, MR IX, str. 165.

³⁶ J. W. S. Johansson, o. c. (30), str. 277.

³⁷ Isto, vol XII, n° 37, str. 50, 52—54; n° 38, str. 258, 267. K. Prijatelj, Ljetopis nepoznatog Splićanina od g. 1756. do 1811, Starine 44, Zagreb 1952, str. 67, 69, 70.

³⁸ V. Omašić, o. c. (6), str. 218.

³⁹ Isto, str. 215.

⁴⁰ J. Bajamonti, Storia della peste che regnò in Dalmazia negli anni 1783—1784, Venecija 1786, str. 140.

⁴¹ J. W. S. Johansson, o. c. (30), str. 278 K. Prijatelj, o. c. (34), str. 81.

⁴² HAS, MV VII, str. 103.

⁴³ HAS, MV VI, str. 151r.

⁴⁴ HAS, MR XII, str. 239r.

⁴⁵ HAS, MU VII, str. 54r.

⁴⁶ D. Berić o. c. (26), str. 436. O trgovačkoj djelatnosti Petra Macukata vidi S. M. Traljić, Izvoz bosanske robe preko splitske luke u XVIII stoljeću, Pomorski zbornik 3, Zadar 1965, str. 810, 812, 817. Godine 1733. Petar se spominje kao zakupnik prihoda splitske nadbiskupije. V. Omašić, o. c. (6), str. 269. Njegovom zaslugom Turci su bez naplate isporučili u Sinj mnogo greda potrebnih Veneciji. J. W. S. Johansson, o. c. (30), str. 278 U popisu stanovništva područja Grada Splita iz 1741. Petar je naveden s 22 člana obitelji, a u popisu iz 1750. s 13 članova. D. Božić-Bužančić, Prilog poznavanju stanovništva Splita u XVIII stoljeću, Grada i prilozima za povijest Dalmacije 8, Split 1974, str. 166, 184. Kuća Macukat nalazila se 1807. blizu samostana sv. Klare i u nju su na kratko bile smještene redovnice iz samostana sv. Arnira. K. Prijatelj, o. c. (37),

str. 88, 89. Iz popisa (broj 566) na katastarskom planu područja Sinja iz oko 1713. vidi se da je Petru dodijeljeno zemljište s kućom u Sinju. S. *Gunjača*, Najstarija poznata katastarska mapa Sinja, Zbornik Cetinske krajine 2, Sinj 1981, str. 176. Kopija karte u Muzeju Cetinske krajine u Sinju.

BLASONS DES FAMILLES BOLIS ET MACUKAT

Arsen Duplančić

Grâce aux documents provenant de la collection d'archives du Musée archéologique de Split, l'auteur publie les blasons des familles Bolis et Macukat qui se sont installées à Split au XVIIe s.: la première venant de Venise et la seconde de Livno. Trois variantes du blason de la famille Macukat ont été conservées, et une de celui de la famille Bolis. Outre la description des blasons, l'auteur donne différents renseignements sur certains membres des deux familles.